

Utlåtande 2008:208 RI+II (Dnr 302-4713/2007)

Avtal mellan Stockholms stad och AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad om nyttjande av tunnlar

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Avtal med AB Forum Värme samägt med Stockholms stad om nyttjande av tunnlar godkänns.

Föredragande borgarråden Sten Nordin och Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Staden har i ett ramavtal från år 2001 och i ett avtal om vissa markfrågor år 2002 med Fortumkoncernen reglerat de grundläggande principerna och rättigheterna för upplåtelse och nyttjande av tunnlar och anläggningar där utrymme upplåts till Stockholms kommun, Stockholms kommuns bolag samt tredje man. Det föreligger ett behov av att justera och precisera parternas nyttjande av mark och anläggningar, vilket tillgodoses i nu upprättat avtal med AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad. Motsvarande justeringar och preciseringar har skett i de avtal där Fortumkoncernen nyttjar stadens tunnlar. De avtalen har villkorats av kommunfullmäktiges godkännande av nu aktuellt avtal. För mer detaljerad information hänvisas till avtalet som finns tillgängligt för kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges ledamöter på KF/KS kansli.

Exploateringsnämnden respektive *trafik- och renhållningsnämnden* godkände 2007-11-15 respektive 2007-11-20 ett avtal om nyttjande av tunnlar mellan staden och Fortum Värme. Avtalet var villkorat av Stockholms kommunfullmäktiges godkännande senaste 2007-12-31. Ärendet behandlades i

kommunstyrelsen 2007-11-28. Inför kommunfullmäktiges behandling av ärendet väckte Fortum fråga om justering även av gällande avtal mellan AB Fortum Distribution och trafik- och renhållningsnämnden. Ärendet avseende Fortum Värme tunnlar drogs bort från fullmäktigebehandlingen och villkoret för det ursprungliga tunnelavtalets giltighet föll i och med att kommunfullmäktige inte kunde fatta beslut före årsskiftet. Exploateringsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden har sedermera ånyo för egen del godkänt Avtal om nyttjande av tunnlar och föreslår kommunfullmäktige att göra detsamma.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att detta nya avtal är en viktig komplettering av gällande avtal med Fortumkoncernen och konstaterar att avtalet totalt sett inte beräknas få några större ekonomiska konsekvenser för staden.

Våra synpunkter

Den underjordiska infrastruktur som förser stockholmarna med värme, el och annan service är mycket viktig för att staden ska fungera. Därför är det tillfredsställande att ett tilläggsavtal mellan staden och Fortum Värme som preciserar parternas nyttjande av mark och anläggningar kommer till stånd. Med avtalet tryggas stadens tillgång till dessa strategiska anläggningar och tunnlar långsiktigt.

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Den röra som förslaget till avtal försöker reda ut är ytterligare en konsekvens av den tidigare borgerliga majoritetens ogenomtänkta men ideologiskt betingade beslut att sälja ut Birka energi till Fortum.

Det utreddes aldrig ordentligt vad det egentligen var som såldes eller inte.

Ingick till exempel själva tunnlar i stadens energibolag när detta såldes till finska staten?

Eller såldes egentligen bara elledningarna som satt i tunnlarna?

Vilka ska få nyttja tunnlarna och på vilka villkor?

Fortum utnyttjar dessutom sin ställning som kommersiellt bolag i Sverige (I Finland har Fortum ansvar motsvarande Vattenfall i Sverige) vid prissättning och villkorsstipulerande avseende nyttjandet av tunnlarna gentemot stadens egna förvaltningar och bolag, men ger väldigt lite igen när det är staden som ska upplåta något till Fortum, något som skett vid upprepade tillfällen.

Historien med tunnlarna kommer beklagligtvis troligen att fortsätta, då Fortum sitter med trumf på hand och vet om detta, något som tydligt framgår av avtalet i texten på sidan 2,

andra stycket: ”Utgångspunkt (för de principer som avtalet bygger på) är härvidlag att Koncernen (Fortum) skall kunna fortsätta att bedriva och utveckla sin verksamhet på huvudsakligen samma sätt och på samma ekonomiska grunder som hittills”.

Vi finner det märkligt hur Stockholms stad fortsätter med att på skattebetalarnas bekostnad sluta avtal där staden har alla skyldigheter och Fortum Värme har alla rättigheter.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Dagens situation med oklarheter gällande nyttjande av stadens tunnlar är en konsekvens av att staden sålde Birka energi till Fortum utan att klargöra vad som ingick i affären. Det är förstås beklagligt att den tidigare borgerliga majoriteten av ideologiska skäl sålde Birka energi istället för att garantera staden en långsiktigt inflytande över energileveranser. Det konstiga i dagsläget är att det fortfarande, trots utförsäljningen, sluts avtal där skattebetalarna får bekosta något som kommer Fortum till del.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Avtal med Forum Värme samägt med Stockholms stad om nyttjande av tunnlar godkänns.

Stockholm den 3 december 2008

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulla Hamilton

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Inger Stark* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Fortumkoncernen (nedan kallat Fortum) och staden äger tillsammans AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad (nedan kallat Fortum Värme). Staden har i ramavtal daterat den 5 november 2001 samt i ”Avtal om vissa markfrågor m.m.”, daterat 2002-02-22/25, nedan kallat Huvudavtalet, reglerat de grundläggande principerna och rättigheterna för upplåtelse och nyttjande av tunnlar och anläggningar som Fortum upplåter utrymme i till Stockholms kommun, Stockholms kommuns bolag samt tredje man.

I Huvudavtalet redovisades samtliga tunnlar med tillhörande utrymmen som vid avtalsstillfället nyttjades för Fortums energiverksamhet. Fortum förvaltar och råder inte över alla tunnlar som omfattas av redovisningen. Två av tunnelarna som finns medtagna i bilaga till Huvudavtalet ägs och förvaltas av annan än Fortum. Med hänsyn härtill omfattas således inte dessa två tunnlar av det nu aktuella avtalet.

Trafikkontoret och exploateringskontoret har tillsammans med stadsledningskontorets juridiska avdelning fört förhandlingar med AB Fortum Värme, vilket resulterat i ”Avtal om nyttjande av tunnlar”. Huvudavtalet utgör den övergripande regleringen för nyttjandet av tunnelarna. I ”Avtal om nyttjande av tunnlar” förtydligas principerna och kompletteras med närmare detaljreglering.

I avtalet om nyttjande av tunnlar regleras stadens och stadens bolags nyttjande av tunnelarna och förutsättningar för upplåtelser till tredje man. Vidare regleras begränsningar vid vidareupplåtelse av nyttjanderätt, redovisning av nyttjandet av tunnelarna och nyttjanderättsavgifter. I övrigt reglerar avtalet hanteringen vid nyttjandet av tunnelarna gällande bl.a. anvisningar för arbeten och vistelse i tunnelarna, flyttning av ledningar, samordning vid planerade förläggnings- och underhållsarbeten, drift- och underhåll, ansvarsfördelning samt investeringar i tunnelarna. Om nyttjare inte fullgör sådana skyldigheter i tunnelarna som är av väsentlig betydelse för säkerheten, miljön och arbetsmiljön och rättelse inte sker inom 30 dagar efter skriftlig underrättelse äger Fortum Värme rätt att vid vite förelägga nyttjare att åtgärda bristerna. De två paragrafer i avtalet som berör exploateringsnämnden (§ 16 och 17) reglerar markupplåtelser för tunnlar samt restriktioner och åtgärder vid arbetsaktiviteter inom tunnelarnas närområde. Syftet med avtalet är vidare att främja en säker förvaltning av tunnelarna.

Avtalet gäller fr.o.m. undertecknandet t.o.m. 2014-12-31 med en uppsägningstid av sex månader. Om uppsägning inte sker förlängs avtalet med två år i taget. Vardera parten äger rätt att påkalla omförhandling av avtalet om förutsättningarna för avtalet väsentligen förändras eller villkoren blir oskäligen p.g.a.

ökade krav från myndigheter eller genom lagstiftning eller annan orsak som part inte råder över.

För mer detaljerad information hänvisas till avtalet som finns tillgängligt för kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges ledamöter på KF/KS kansli.

För trafik- och renhållningsnämnden kan avtalet komma att medföra vissa kostnader när Fortum Värme gör större investeringar i tunnlarna enligt § 20 där kapitalkostnaderna för sådana investeringar under angivna förutsättningar fördelas i proportion till nyttjanderättsavgifterna. För exploateringsnämnden bedöms avtalet inte medföra några ekonomiska konsekvenser. Stadens bolag AB Stokab berörs av kostnader kopplade till § 20 då de har en större mängd ledningar i tunnlarna.

Stadens avtal med bolag i Fortumkoncernen rörande ledningar m.m. i stadens tunnlar har justerats så att motsvarande reglering, inklusive kostnadsfördelning vid investeringar, gäller även för Fortum Värmes respektive Fortum Distribution AB:s nyttjande av stadens tunnlar.

Exploateringsnämnden respektive trafik- och renhållningsnämnden godkände 2007-11-15 respektive 2007-11-20 ett avtal om nyttjande av tunnlar mellan staden och Fortum Värme. Avtalet var villkorat av Stockholms kommunfullmäktiges godkännande senaste 2007-12-31. Ärendet behandlades i kommunstyrelsen 2007-11-28. Inför kommunfullmäktiges behandling av ärendet väckte Fortum fråga om justering även av gällande avtal mellan AB Fortum Distribution och trafik- och renhållningsnämnden. Ärendet avseende Fortum Värmes tunnlar drogs bort från fullmäktigebehandlingen och villkoret för det ursprungliga tunnelavtalets giltighet föll i och med att kommunfullmäktige inte kunde fatta beslut före årsskiftet.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 november 2007 att för egen del godkänna § 16 och 17 i Avtal om nyttjande av tunnlar samt att föreslå kommunfullmäktige att godkänna Avtal om nyttjande av tunnlar, senast 2007-12-31.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Emilia Hagberg (mp), *bilaga*.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 november 2007 att godkänna Avtal om nyttjande av tunnlar samt att föreslå

kommunfullmäktige att godkänna Avtal om nyttjande av tunnlar, senast 2007-12-31.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mats Lindqvist (mp), *bilaga*.

På grund av jäv deltog inte vice ordföranden Jan Valeskog (s) i behandlingen av ärendet.

Exploateringskontorets och trafikkontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 30 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Genom Ramavtal som tecknades mellan Stockholms kommun och Fortum Power and Heat AB den 5 november 2001, godkänt av Stockholms kommunfullmäktige, överenskom parterna att senast viss dag träffa avtal varigenom rättigheter och markanvändning regleras med beaktande av

- (i) dels stadens intresse av att långsiktigt trygga tillgången till infrastrukturen i Stockholm bland annat avseende tunnlar och att kunna tillgodose utrymme för infrastruktur i mark med minsta möjliga ingrepp såsom grävningar, schakt m.m.
- (ii) dels (Fortums) intresse av att långsiktigt trygga tillgången till mark och tunnlar för produktions- och drifanläggningar, kablar och rör m.m. som för närvarande nyttjas och som i framtiden kan komma att behövas för produktion, drift och distribution av elektricitet, fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas.

Med anledning härav träffades Huvudavtalet genom vilka principerna och rättigheterna för upplåtelse och nyttjande av tunnlar regleras. Huvudavtalet bygger på de principer och den balans mellan Stockholms kommuns intressen och Fortums intressen som anges i Ramavtalet. Utgångspunkt är härvidlag att Koncernen (Fortum) skall kunna fortsätta att bedriva och utveckla sin verksamhet på huvudsakligen samma sätt och på samma ekonomiska grunder som hittills.

Huvudavtalet förutsätter att parts nyttjande av mark och anläggningar sker såsom hittills genom separata avtal på sedvanliga principer. Enligt Huvudavtalet är parterna överens om att utarbeta de avtal som följer av Huvudavtalet. Enligt Huvudavtalet är parterna vidare överens om att det fortsatta förhållandet mellan parterna skall regleras på det sätt och enligt de principer som anges i Huvudavtalet och att detaljreglering skall ske i särskilda avtal.

Med anledning härav träffar parterna föreliggande avtal, "Avtal om nyttjande av tunnlar", i syfte att reglera sådana frågor och detaljer som parterna bedömt som erforderliga.

Analys och konsekvenser / Exploateringskontorets och trafikkontorets synpunkter

Ekonomi

För trafikkontoret kan avtalet komma att medföra vissa kostnader när Fortum gör större investeringar i tunnlar enligt § 20 där kapitalkostnaderna för sådana investeringar under angivna förutsättningar fördelas i proportion till nyttjanderättsavgifterna. För exploateringskontoret bedöms avtalet inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Stokab berörs i större utsträckning av kostnader kopplade till § 20 då de har en större mängd ledningar i tunnlar.

Övriga avtal med Fortumkoncernen

Före Stockholms kommunfullmäktiges godkännande av detta avtal skall stadens avtal med bolag inom Fortumkoncernen rörande ledningar m.m. i stadens tunnlar justeras i enlighet med detta avtal enligt stadens avgörande.

Det kan noteras att det även finns avtal med andra ledningsägare som löper på andra tider och att dessa avtal kommer att sägas upp för omförhandling vid tidpunkt som gäller för respektive avtal.

Exploateringskontorets och trafikkontorets förslag

Exploateringskontoret och trafikkontoret anser att aktuellt avtal beaktar såväl stadens, stadens bolags som Fortumkoncernens långsiktiga behov av infrastruktur och utvecklingsmöjligheter. Avtalet bedöms inte medföra några större ekonomiska konsekvenser för staden och kontoren föreslår att exploateringsnämnden respektive trafik- och renhållningsnämnden godkänner avtalet.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 oktober 2008 att för egen del godkänna § 16 och 17 i Avtal om nyttjande av tunnlar samt att föreslå kommunfullmäktige att godkänna Avtal om nyttjande av tunnlar, senast 2008-12-31.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 oktober 2008 att godkänna Avtal om nyttjande av tunnlar samt att föreslå kommunfullmäktige att godkänna Avtal om nyttjande av tunnlar, senast 2008-12-31.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mats Lindqvist (mp), *bilaga*.

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren Hampus Rubaszkin (mp), *bilaga*.

På grund av jäv deltog inte vice ordföranden Jan Valeskog (s) i behandlingen av ärendet.

Exploateringskontorets och trafikkontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Analys och konsekvenser

Ärendet gäller dels ett avtal mellan trafik- och renhållningsnämnden, exploateringsnämnden och AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad rörande stadens nyttjande av de tunnlar som finns i Fortum Värmes balansräkning, benämnt Avtal om nyttjande av tunnlar, dels två avtal rörande Fortum Värmes respektive Fortum Distributions nyttjande av stadens tunnlar som förvaltas av trafiknämnden.

Sedan avtalet om tunnlar förföll har nya förhandlingar genomförts i ett samlat grepp och där vissa avtalsvillkor justerats så att de överensstämmer i samtliga tre avtal, dvs är ömsesidiga. Det gäller i första hand en smärre justering i ansvarsparagraferna.

Totalt sett är utfallet för stadens del i paritet med tidigare avtal.

Exploateringskontorets och trafikkontorets förslag

Exploateringskontoret respektive trafikkontoret föreslår att nämnderna godkänner föreliggande förslag till avtal .

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret. Inom stadsledningskontoret har ärendet beretts av juridiska avdelningen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 oktober 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det nu aktuella avtalet är en viktig komplettering av gällande avtal med Fortum samt att det bidrar till att tillgodose stadens intresse av att långsiktigt trygga tillgången till infrastrukturen i Stockholm bland annat avseende tunnlar och att kunna tillgodose utrymmet för infrastruktur i mark med minsta möjliga ingrepp såsom grävningar, schakt m.m.

Stadsledningskontoret konstaterar att det nu aktuella avtalet totalt sett inte beräknas få några större ekonomiska konsekvenser för staden och föreslår därför att kommunfullmäktige godkänner avtalet med Fortum Värme.

RESERVATIONER M.M.

Exploateringsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Emilia Hagberg (mp) enligt följande

Den röra som förslaget till avtal försöker reda ut, är ytterligare en konsekvens av den tidigare borgerliga majoritetens ogenomtänkta men ideologiskt betingade beslut att sälja ut Birka energi till Fortum.

Ingick till exempel själva tunnlarna i stadens energibolag när detta såldes till finska staten? Eller sålde man egentligen bara elledningarna som satt i tunnlarna? Vilka ska få nyttja tunnlarna och på vilka villkor.

Man utredde aldrig ordentligt vad det egentligen var som man sålde eller inte.

Fortum utnyttjar dessutom sin ställning som kommersiellt bolag i Sverige (I Finland har man ansvar motsvarande Vattenfall i Sverige) vid prissättning och villkorsstipulerande avseende nyttjandet av tunnlarna gentemot stadens egna förvaltningar och bolag, men ger väldigt lite igen när det är staden som ska upplåta något till Fortum, något som skett vid upprepade tillfällen.

Historien med tunnlarna kommer beklagligtvis troligen att fortsätta framledes, då Fortum sitter med trumf på hand och vet om detta, något som tydligt framgår av texten på sidan 2, andra stycket "Utgångspunkt (för de principer som avtalet bygger på) är härvidlag att Koncernen (Fortum) skall kunna fortsätta att bedriva och utveckla sin verksamhet på huvudsakligen samma sätt och på samma ekonomiska grunder som hittills".

Trafik- och renhållningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mats Lindqvist (mp) enligt följande

Den röra som förslaget till avtal försöker reda ut, är ytterligare en konsekvens av den tidigare borgerliga majoritetens ogenomtänkta men ideologiskt betingade beslut att sälja ut Birka energi till Fortum.

Ingick till exempel själva tunnlarna i stadens energibolag när detta såldes till finska staten? Eller sålde man egentligen bara elledningarna som satt i tunnlarna? Vilka ska få nyttja tunnlarna och på vilka villkor.

Man utredde aldrig ordentligt vad det egentligen var som man sålde eller inte.

Fortum utnyttjar dessutom sin ställning som kommersiellt bolag i Sverige (I Finland har man ansvar motsvarande Vattenfall i Sverige) vid prissättning och villkorsstipulerande avseende nyttjandet av tunnlarna gentemot stadens egna förvaltningar och

bolag, men ger väldigt lite igen när det är staden som ska upplåta något till Fortum, något som skett vid upprepade tillfällen.

Historien med tunnelarna kommer beklagligtvis troligen att fortsätta framledes, då Fortum sitter med trumf på hand och vet om detta, något som tydligt framgår av texten på sidan 2, andra stycket ”Utgångspunkt (för de principer som avtalet bygger på) är härvidlag att Koncernen (Fortum) skall kunna fortsätta att bedriva och utveckla sin verksamhet på huvudsakligen samma sätt och på samma ekonomiska grunder som hittills”.

Trafik- och renhållningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mats Lindqvist (mp) enligt följande

Vi finner det märkligt hur Stockholms stad fortsätter med att på skattebetalarnas bekostnad sluta avtal där staden har alla skyldigheter och Fortum Värme har alla rättigheter.

Ersätтарыtrande gjordes av ersättaren Hampus Rubaszkin (mp) med instämmande i Mats Lindqvists särskilda uttalande.